

En liten luring fra Toten

Av Magne Høyberget

Alle leddyr er nokså sårbare rett etter et skallskifte. Den ferske og litt større hammen er mykere og dårligere som panser å regne, de første døgnene etter at det trange, gamle skallet er kastet av.

Slik var det også med trilobittene. Det sikreste, da som nå, var å finne seg et gjemmested. Et krypinn mens risikoen for å ende som mat var som størst. Denne lille trilobitten, en *Nileus armadillo* på 15 mm, fant seg et tomt blekksprutskall oppi Kolbu på Toten, Elnesformasjonen.

Den er en av de vanligste trilobittene i kalkbollene fra denne formasjonen, men komplette eksemplarer er meget sjeldne her i landet. Sannsynligvis er det det avkastede skallet og ikke en død trilobitt som er bevart,

for ryggsegmentene er delvis teleskopert og delvis revnet i leddene etter at selve dyret krøp ut av sin gamle habit.

Hammen ligger helt innerst i det tomme beboelseskammeret til orthoceren. Her har den fått ligge i fred fra strømminger og smådyr, slik at kroppsdelenene ikke er rotet fra hverandre. Trilobitten ble synlig etter at blekksprutskallet knakk i to akkurat etter den ytterste kammerveggen og trilobitten er preparert videre fram med vibrohammer.

Fra noen få funn andre steder i verden er det opp gjennom årene publisert artikler i geologiske tidsskrifter om fossiler som er funnet inne i blekksprutskall. Som oftest omhandler artiklene nettopp trilobitter.

Nileus i orthocer. Foto og samling: Magne Høyberget